

KULTTURA

Kestävän kehityksen ohjelma

Kestävän kehityksen työ Kulttuurassa tarkoittaa sitoutumista niin ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti kuin taloudellisesti kestävään tulevaisuuteen. Kulttura on viime vuosien aikana toteuttanut monipuolista taidepohjaista ympäristökasvatustoimintaa Kainuun alueella. Lastenkulttuurikeskuksena tämä on noussut esiin yhtenä Kultturin vahvuusalueista valtakunnallisesti. Kulttuurassa on alusta alkaen toteutettu sosiaalisesti kestävä kehityksen toiminnan mukaisia sisältöjä huolehtien alueellisen tasa-arvon säilymisestä ja vahvistamisesta toiminnassa. Ohjelma tukeekin vahvasti Kultturin omia arvoja ja päämääriä.

Tämä kestävä kehityksen ohjelma tuo kestävä kehityksen työn eri osa-alueet entistä tiiviimmäksi ja säännöllisemmäksi osaksi Kultturin toiminnan suunnittelua ja toteutusta. Ohjelman on tarkoitus toimia mahdollisimman konkreettisenä työkaluna ja apuvälineenä kestävä lastenkulttuurin toteuttamiseen. Siinä esitellään konkreettisia tekoja, joiden toteuttamiseen Kulttura sitoutuu, sekä niiden toteuttamissuunnitelma niin lyhyellä kuin pidemmällä aikajänteellä.

Kestävän kehityksen työ perustuu lastenkulttuurikeskusten liiton suositukseen jäsenyhdistysten kestävän kehityksen ohjelmasta, liiton julkaisemaan Kestävän kehityksen oppaaseen lastenkulttuurikeskuksille sekä lasten oikeuksiin. Lasten oikeuksien artikkelissa #29 mainitaan koulutuksen pyrkimys kunnioituksen edistämiseen elinympäristöä kohtaan ja #31 vapaa osallistuminen kulttuurielämään ja taiteisiin. Kulttuurin toimintaa rahoittavien Opetus- ja kulttuuriministeriön strateginen sitoutuminen Kestävän kehityksen tavoitteisiin sekä Kainuun kuntien omissa strategioissaan mainitsevat kestävyystavoitteet toimivat myös perusteina ohjelman laatimiselle.

Kestävän kehityksen ohjelman osa-alueet - Kulttuurin toimenpiteitä:

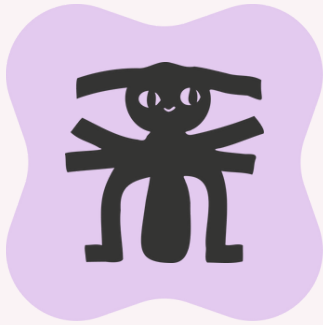
Ekologinen kestävyys

- Huomioidaan ekologinen kestävyys vuosittain strategiaa laadittaessa sisällyttäen kestävän kehityksen mukaisia toimia mukaan.
- Luonnon monimuotoisuus: Sisällytetään luonnon monimuotoisuutta käsitteleviä sisältöjä opetus- ja kasvatussisältöihin vuosittain/säännöllisesti.
- Energiankulutus:
 - Toimitaan säästeliäästi energian ja vedenkulutuksen suhteen.
 - Sammutetaan sähkölaitteet, kun niitä ei tarvita.
 - Opastetaan oppilaita/osallistujia tähän työpajatoiminnassa, esim. taidetarvikkeiden puhdistaminen vettä säästäen ja materiaalien käyttäminen resurssiviisaasti.
- Valitaan uusiutuvilla energianlähteillä tuotettu sähkösopimus [mikäli mahdollista].
- Liikkuminen:
 - Kannustetaan työntekijöitä ja osallistujia vähäpäästöiseen liikkumiseen aina kun se on mahdollista.
 - Liikutaan myös pidempiä matkoja ensisijaisesti maata pitkin matkustaen junalla/bussilla tai toissijaisesti kimpakyydillä, ei koskaan lentäen.

- Käytetään etäteknologiaa vähentämään liikkumisen tarvetta.
 - Tapahtumia järjestettäessä otetaan huomioon julkisen liikenteen aikataulut ja tiedotetaan, miten osallistujat pääsevät paikalle myös julkisilla.
 - Ketjutetaan työpajoja niin, että kauempaa matkustavat työpajaohjaajat pystyvät toteuttamaan monta työpajaa samalla reissulla. Näin minimoidaan matkustamisen päästöjä.
- Kemikaalit: Vähennetään ympäristöä kuormittavien kemikaalien käyttöä taidemateriaaleissa, esim. muovipohjaiset akryylimaalit, liuottimet ym. ja pyritään korvaamaan niitä ympäristöystävällisimmillä maaleilla. Ostetaan biohajoavia puhdistusaineita.
 - Ruoka: Kiinnitetään huomiota Kulttuurin tarjoaman ruoan ympäristöystävällisyyteen: pyritään tarjoamaan kasvis-/vegaani-/lähiruokaa tapahtumissa aina mahdollisuuksien mukaan. Minimoidaan ruokahävikkiä.
 - Jätteet: Kiinnitetään huomiota eri jätelajien lajitteluun. Opastetaan ja kannustetaan myös oppilaita työpajoissa tähän, vaikkei koululla/toimipisteessä olisi käytössä omaa lajitteluaan.
 - Vaihdetaan tapahtumissa ja muun toiminnan yhteydessä käytettävät kertakäyttöastiat kestoastioihin.
 - Hankinnat ja materiaalit:
 - Pehdytään hankittujen materiaalien ympäristöystävällisyyteen. Pyritään hankkimaan kestäviä ja mahdollisimman vähällä ympäristökuormalla valmistettuja materiaaleja.
 - Sisällytetään materiaalitietoisuus ja elinkaariajattelu myös opetuksen sisältöihin. Kasvatuksellisella esimerkillä tuetaan kunnioittavaa suhtautumista materiaaleihin ja esineisiin. Pyritään kasvattamaan osallistujien tietoisuutta siitä, mistä käytetyt materiaalit tulevat ja miten ne ovat valmistettu. Kannustetaan käyttämään materiaaleja niin, ettei synny turhaa jätettä.
 - Hankitaan ensisijaisesti kierrätettyjä materiaaleja.
 - Lainataan materiaaleja ja tarvikkeita yhteistyökumppaneilta.
 - Tarjotaan vuokralle/lainaan tavaroita, joiden käyttöaste on muuten vähäinen. Kannustetaan myös Kulttuurin omien tarvikkeiden lainaamiseen: laaditaan lista lainattavista taidetarvikkeista ja perustetaan lainaamo kohdeyleisölle ja yhteistyökumppaneille.
 - Parannetaan materiaaleista ja laitteista huolehtimista edesauttaen niiden mahdollisimman pitkää käyttöikä. Laaditaan ohjeistus taidetarvikkeiden puhdistamisesta ja säilyttämisestä.

Sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys

- Huolehditaan työntekijöiden kunnollisesta perehdytyksestä. Laaditaan perehdytyskäytäntöjä kokoava kansio, jota käytetään aina projektien alkaessa. Huolehditaan, että kaikilla työntekijöillä on selkeä käsitys omasta roolista.
- Laaditaan turvallisemman tilan ohjeistus tai vastaava yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa edistävä suunnitelma, jota vakituiset projektikohtaiset työntekijät toteuttavat työpajatyöskentelyssä sekä työyhteisön sisällä. Suunnitelmassa huomioidaan myös työturvallisuuteen ja työntekijöiden hyvinvointiin liittyvät seikat, ja se lähetetään yhteistyökumppaneille (esim. koulujen opettajat) ennen työpajojen toteutusta.
- Henkilöstön hyvinvoinnista huolehditaan kunnioittavalla työotteella, reilun korvauksen maksamisella, säännöllisellä palautekeskustelulla ja mahdollistamalla joustava työaika.
- Kiinnitetään huomiota työturvalliseen ympäristöön. Uuden työntekijän kanssa käydään läpi työturvallisuuskäytännöt (esim. autolla kulkemiseen ja ryhmätilanteisiin liittyen).
- Huolehditaan, että ohjaajat ovat ammattitaitoisia lasten ja nuorten kanssa tehtäviin työpajoihin.
- Kiinnitetään huomiota monimuotoisuuden henkilökuntaa [projektitaiteilijoita] palkatessa.
- Kiinnitetään huomiota taidekasvatusmateriaalien kuvaston ja esimerkkien monimuotoisuuden esimerkiksi sukupuolen ja vähemmistöjen huomioimisella.
- Otetaan työpajojen suunnittelussa säännöllisesti huomioon kohderyhmien monimuotoisuus esim. heikommassa asemassa olevat kohderyhmät, esim. vammaiset, maahanmuuttajat.
- Saavutettavuus ja esteettömyys: Otetaan huomioon työpajojen sijainti ja tilat esteettömyyttä ajatellen. Suunnitellaan sisältöjä myös erilaisille saavutettavuuden tasoille.
- Huolehditaan alueellisen tasa-arvon säilymisestä ja vahvistamisesta toiminnassa.
- Tuotetaan paikallista kulttuuria tutuksi tekeviä sekä sitä uudistavia, tulevaisuuteen katsovia sisältöjä.
- Suunnitellaan toiminnan sisällöt vahvistamaan pitkälle kantavaa kulttuurista hyvinvointia ja innostamaan kestävään toimintakulttuuriin (esim. tarjoamalla vaihtoehtoja kulutuskulttuurille).

Viestintä

- Kerrotaan sisäisessä ja ulkoisessa viestinnässä vastuullisuustyöstä ja työpajojen kestäväen kehityksen mukaisista sisällöistä.
- Parannetaan viestinnän saavutettavuutta, esimerkiksi eri kieliä ja vaihtoehtoista tekstiä [alt+text] käyttäen.
- Käytetään viestinnässä eri kohderyhmät huomioon ottavaa kuvastoa ja sukupuolineutraalia sanastoa (esim. vähemmistöt)
- Tiedotetaan työpajan sijainnin/toteutustavan esteettömydestä/rajoitteista tapahtumaa markkinoidessa.

Taloudellinen kestävyys ja hallintotapa

- Pidetään yllä selkeää tiedotusta yhdistyksen taloudesta työyhteisön sisällä.
- Pidetään yllä säännöllisiä viikkopalavereja ja varmistetaan että työntekijöillä on selkeä käsitys työtehtävistä.
- Optimoidaan materiaalien hankinta ja käyttö. Hankitaan vain tarpeeseen ja pyritään uudelleenkäyttämään materiaaleja.
- Kehitetään vakituinen käytäntö palautteen keräämiseen sekä kehityskohtien toimeenpanoon työyhteisön sisällä ja työpajoissa.
- Hankitaan materiaalit vastuullisilta valmistajilta ja varmistetaan, ettei niiden tuotannossa ole käytetty lapsityövoimaa tai muuten rikota ihmisoikeuksia.

Ohjelman toteutus:

Kulttuurin hallitus ja työntekijät tutustuvat suunnitelmaan ja edistävät aktiivisesti työn edellyttämiä toimintatapoja. Projektikohtaiset työntekijät saavat suunnitelman perehdyttäväkseen työn alkaessa. Kulttura edellyttää kaikkien työntekijöidensä sitoutuvan ohjelmaan.

Ohjelmasta on laadittu Kulttuurin sisäinen aikataulu vuodelle 2024. Pienenä organisaationa Kulttuurilla ei ole isoja rahallisia resursseja, mutta toisaalta pienuus mahdollistaa ketteryyden toimintatapoja ja -kulttuuria kehitettäessä.

Jatkossa kestävän kehityksen ohjelman toteutumista seurataan vuosittaisissa strategiapalavereissa, joissa päätetään myös tulevan vuoden suunnitelmia kestävän kehityksen ohjelman kannalta. Palavereissa mietitään seuraavan vuoden painopiste/teema ja ketkä vastaavat minkäkin alueen toimeenpanosta. Painopisteet ja teemat sisällytetään toimintaan jo suunnitteluvaiheessa. Vuosikertomuksissa kerrotaan ohjelmaan kuuluvasta kehitystyöstä ja painopisteistä.

Lähteitä ja lisätietoa:

<https://okm.fi/kestava-kehitys>

<https://lastenkulttuuri.fi/lastenkulttuuri/lastenkulttuurin-kestava-kehitys/>

<https://okm.fi/-/opetusministeri-li-anderssonin-puhe-tilaisuudessa-sivistys-osaaminen-ja-hyvinvointi-perusta-kestavaan-elamantapaan>

<https://www.saavutettavasti.fi/kuva-ja-aani/kuvat/>

<https://koulujaymparisto.fi/>

Taidekaari-kulttuurikasvatusohjelman kestävän kehityksen suunnitelma, Janina Ahlfors [2021].